הִלְכוֹת קְרִיאַת שְׁמַע סִימָן נח

נח דִּינֵי קְרִיאַת שְׁמַע וּבִרְכוֹתֶיהָ. ובו ז' סְעִיפִים:

א ברכות ט' (ע"ב) וְכאחרים. ב שם וּרְבִּי יְהוֹשֻׁעַ. ג שם. ד שם.

א (א) * [א]זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁל שַׁחֲרִית, * מְשֶׁיִּרְאֶה אֶת חֲבֵרוֹ (ב) הָרָגִיל עִמּוֹ קָצָת, בְּרִחוּק אַרְבַּע אַמּוֹת, וְיַכִּירֶנּוּ. [ב]וְנִמְשָׁךְ זְמַנָּהּ (ג) עַד סוֹף (ד) שָׁלֹשׁ (ה) [א] שָׁעוֹת, (ו) שֶׁהוּא רְבִיעַ הַיּוֹם. * [ג]וּמִצְוָה מִן הַמֻּבְחָר לִקְרוֹתָהּ כְּוָתִיקִין (פָּרוּשׁ, תַּלְמִידִים. וְרַשִׁ"י (ט: ד"ה ומיקין) פֵּרֵשׁ אֲנָשִׁים עֲנָיִים וּמְחַבְּבִים הַמִּצְוֹת) (ז) שֶׁהָיוּ מְכַוְּנִים לִקְרוֹתָהּ מְעַט קֹדֶם (ז) הָנֵץ הַחַמָּה (פָּרוּשׁ יְצִיאַת הַחַמָּה, כְּמוֹ 'הַנֵּצוּ הָרִמּוֹנִים' (שה"ש ו יא)), כְּדֵי שֶׁיִּסַּיֵּם קְרִיאַת שְׁמַע וּבִרְכוֹתֶיהָ עִם הָנֵץ הַחַמָּה וְיִסְמֹךְ הַתְּפִלָּה מִיָּד בְּהָנֵץ הַחַמָּה. [ד]וּמִי שֶׁיּוֹכֵל לְכַוֵּן לַעֲשׂוֹת כֵּן שְׂכָרוֹ מְרֻבֶּה (ח) מְאֹד. הַגָּהּ: שִׁעוּר הָנֵץ הַחַמָּה הוּא * כְּמוֹ

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

א [א] **שָׁעוֹת.** עַיִן בְּאֵר הֵיטֵב. וְעַיִן בְּשַׁאֲגַת אֲרִיֵה סִימָן ה' שֶׁהָאֲרִיךְ בַּחֲרִיפוֹתָו, וְהֶעֱלָה גַּם כֵּן דְּעַד שָׁלֹשׁ שָׁעוֹת הָיְינוּ וְעַד בְּכָלָל, שֶׁהוּא עַד סוֹף שָׁלֹשׁ שָׁעוֹת, וְהָיְינוּ שָׁעוֹת זְמָנִיּוֹת

בְּאֵר הַגּוֹלָה

בְּוַדַּאי יְחִיד הַשּׁוֹמֵעַ לְהַקָּהָל שֶׁמְּבָרְכִים אְסוּר לוֹ לַעֲנוֹת אַמְּהֵם בָּרְכוּ, שֶׁגַּם הֵם עָנוּ שֶׁלֹּא כְּדִין כֵּיוָן שֶׁלֹּא שָׁמְעוּ עַל כָּל פָּנִים תְּשָׁעָה מֵהַמְבָרֵךְ עַצְמוֹ. וְזֶהוּ כַּוָּנַת הַמַּגֵּן אַבְרָהָם בְּמַה שֶׁכָּתַב וְאִם הִשְׁלִיחַ צְבּוּר אָמַר בְּלַחַשׁ, רְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁעוֹמֵד אַצֶּל הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר וְרוֹאֶה שֶׁהַשְּׁלִיחַ צִבּוּר אוֹמֵר בְּלַחַשׁ, וּמִשֶּׁאֵר שְׁבוּדַאי לֹא שָׁמְעוּ תְּשָׁעָה אֲנָשִׁים רַק אֵיזֶה יְחִידִים וְעַל יָדָם נִשְׁמַע לְהַקָּהָל, עַל כֵּן לֹא יַעֲנֶה אַחֲרֵיהֶם רַק אָמֵן לְכוּלֵי עָלְמָא. וּבְדָבָר זֶה נִכְשָׁלִין בָּעֲוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים הָרַבֵּה אֲנָשִׁים שֶׁמְּבָרְכִין עַל הַתּוֹרָה בְּלַחַשׁ, שֶׁאֵין שׁוֹמְעִין מִפִּי אֲנָשִׁים הַסְּמוּכִין לוֹ הָעוֹמְדִים עַל הַבִּימָה, וְעַל יְדֵי זֶה נִשְׁמַע לְמַרְחוֹק לְקַהֵל וְעוֹנִין בָּרוּךְ ה' הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד, וּמַחֲטִיאִין בְּצִדְעוֹתָן אֶת הָרַבִּים:

א * **זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע וְכוּ'.** עַיִן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק"א). **וְאַף דְּאַהֲבָה רַבָּה אֶפְשָׁר דְּהָיוּ יְכוֹלִין לוֹמַר** כְּדְמוּכַח קָצָת מֵרַשִׁ"י בְּרָכוֹת י"א עַמּוּד ב' דִּבּוּר הַמַּתְחִיל אִי אָמְרַת וְכוּ', [וְצָרִיךְ עִיּוּן קָצָת לְמָה שָׁכַתַב רַשִׁ"י גּוּפֵיהּ בְּאוֹתוֹ עַמּוּד דִּבּוּר הַמַּתְחִיל יוֹצֵר אוֹר וְכוּ' אֵידָךְ מַאי הִיא וְכוּ', וְיֵשׁ לְיַשֵּׁב בְּדֹחַק], **עַל כָּל פָּנִים יוֹצֵר אוֹר בְּוַדַּאי אֵין לוֹמַר קֹדֶם הַזְּמַן הַזֶּה, אֶפְלוּ לְרַצַּת הַשַּׁלְחָן עָרוּךְ שֶׁמַּקֵּל בָּזֶה לְקַמָּן בְּסָעִיף ג' הָיְינוּ בְּשַׁעַת הַדְּחָק, וְכָל שֶׁכֵּן לְפִי מַה שֶּׁפָּסַק הַמַּגֵּן אַבְרָהָם** (סק"ה) **וְהַפְּרִי מְגַדִּים שָׁם דְּאֶפְלוּ בְּשַׁעַת הַדְּחָק אֵין לוֹמַר, אֲבָל עַד בָּרְכוּ מָתַר לוֹמַר קֹדֶם זֶה הַזְּמַן. אַךְ אֵין נִפְקָא מִינָהּ כָּל כָּךְ מִדִּין זֶה, דְּהָא לְכַתְּחִלָּה בְּוַדַּאי אֵין לְהַשְׁהוֹת הַתְּפִלִּין מִלְּהָנִיחָם עַד בֵּין יִשְׁתַּבַּח לְיוֹצֵר, וְאִם כֵּן מַמֵּילָא יֹאמַר בָּרוּךְ שֶׁאָמַר וְעָשָׂה וְיִסְמֹךְ גְּאֻלָּה לִתְפִלָּה אַחַר הַזְּמַן דְּקֹדֶם שֶׁיִּרְאֶה, דְּהָא זְמַן תְּפִלִּין בְּבֹקֶר הוּא בִּכְדֵי שִׁיְרְאֶה וְלֹא קֹדֶם כְּדִלְעֵיל סִימָן ל' סָעִיף א'. [וּבְשַׁבָּת שֶׁאֵין מַנִּיחִין רַק טַלִּית, תְּלוּי דָּבָר זֶה בְּמַה שִׁיּשׁ פְּלוּגְתָּא בֵּין הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ וְהָרַמַ"א בְּסִימָן י"ח סָעִיף ג' אִי רַשַּׁאי לְבָרֵךְ עָלָיו מַעֲלוֹת הַשַּׁחַר וְאֵילָךְ, עַיִן שָׁם וּבְבֵאוּר הַגְּרַ"א (שם)]. אַךְ מִי שֶׁהַשָּׁעָה דְּחוּקָה לוֹ יָכוֹל לֶאֱחֹז עַתָּה לוֹמַר בָּרוּךְ שֶׁאָמַר וְעָשָׂה בְּלֹא תְּפִלִּין עַד יוֹצֵר אוֹר, וּכְשֶׁיִּגִּיעַ הַזְּמַן דְּקֹדֶם שְׁרִיאָה יַנִּיחַ תְּפִלִּין וִיבָרֵךְ עֲלֵיהֶם, וְיֹאמַר מְיוֹצֵר אוֹר וְהָלְאָה:**

* **מְשֶׁיִּרְאֶה וְכוּ'. וְלִעְנִין סְמִיכַת גְּאֻלָּה לִתְפִלָּה,** מַשְׁמַע מִדִּבְרֵי הָרַבֵּנוּ יוֹנָה (ד: ד"ה תניא) וְהוּבָא בְּבֵית יוֹסֵף (ד"ה ומ"ש ומצוה) **וְהֶעְתַּקְתִּיו בְּסָעִיף קָטָן ו' שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִסְמֹךְ, כִּי אֵינוֹ עֲדַיִן זְמַן תְּפִלָּה לְכַתְּחִלָּה שֶׁהוּא הָנֵץ הַחַמָּה. אַךְ יֵשׁ לִדְחוֹת דְּהַכָּאן בְּמַה שֶׁכָּתַב אֲבָל אָדָם אַחַר שֶׁאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ לְגַאֲלָה לְתִפְלָה יָכוֹל לִקְרוֹתָהּ מְשֶׁיִּרְאֶה, הַיְינוּ שֶׁאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ לְהַסְמִיכָהּ בַּזְּמַן הַנָּכוֹן לְכַתְּחִלָּה. וּלְפִי דִּבְרֵי רַבֵּנוּ יְרוּחָם** (נתיב ג ח"ב) **לְפִי מָה שֶׁכָּאַר הַבַּ"ח וְהָרִישָׁלָה אֶת דִּבְרֵיו בְּסִימָן פ"ט** (ב"ח ס"א והרישה סק"א) **עַיִן שָׁם, מַשְׁמַע דְּיָכוֹל לִסְמֹךְ. וְאוּלַי בָּאֶמֶת דִּין זֶה תְּלוּי אִי מָתַר מִצַּד הַדִּין לְהִתְפַּלֵּל קֹדֶם הָנֵץ הַחַמָּה, וְעַיִן בְּחַיֵּי אָדָם** (ח"א) **בְּכְלָל ט"ז** (ס"א) **וּבְדֶרֶךְ הַחַיִּים** (דין זמן תפילה וק"ש ס"א) **בְּדִין זְמַן תְּפִלָּה, מַשְׁמַע שְׁמִדִּינָא אֵין לְהִתְפַּלֵּל לְכַתְּחִלָּה קֹדֶם הָנֵץ. וְכָל זֶה שֶׁלֹּא בְּשַׁעַת הַדְּחָק, אֲבָל בְּשַׁעַת הַדְּחָק וְדַאי מָתַר,** כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַמַּגֵּן אַבְרָהָם בְּסִימָן פ"ט סָעִיף קָטָן ט"ז:

* **וּמִצְוָה מִן הַמֻּבְחָר וְכוּ'. עַד דְּהַזְהִירִים לִקְרוֹת בְּוָתִיקִין, מָתַר לִקְרוֹת וּלְהִתְפַּלֵּל בְּיחִידִי אִם אֵין לָהֶם מִנְיָן, וּגְדוֹלָה מִזֶּה מוּכָח בְּמִשְׁנָה בְּרָכוֹת** דַּף כ"ב (ע"ב) יָרֵד לִטְבֹּל וְכוּ' עַיִן שָׁם, **דְּאֶפְלוּ אִם אֵין לוֹ תְּפִלִּין בְּצַת הַהִיא גַּם כֵּן, אֶפְלוּ הָכִי יִזְהַר לִקְרוֹתָהּ בִּזְמַנָּהּ סָמוּךְ לְהָנֵץ,** וּמִשְׁנָה זוֹ אֵיירֵי בְּוָתִיקִין כְּדִמְסַקְּרִינַן בַּגְּמָרָא שָׁם (כה:):

* **כְּמוֹ שָׁעוֹר שָׁעָה אַחַת.** עַיִן מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ב). וְעַיִן פְּרִי מְגַדִּים שָׁפִים בְּסוֹף דִּבְרָיו וְכָתַב דְּאִם כֵּן לְפִי מַה דְּקַיְימָא לָן (מגא"א ס' פט סק"ב בשם הרמב"ם פ"א מ"א) דְּמַעֲמוּד הַשַּׁחַר עַד עֲלוֹת הַשֶּׁמֶשׁ הוּא שָׁעָה וְחֹמֶשׁ, אָנוּ צְרִיכִין לוֹמַר דְּמֵעֲמוּד הַשַּׁחַר עַד הַשָּׁעוּר שֶׁיַּגִּיעַ אֶת חֲבֵרוֹ בְּרִחוּק אַרְבַּע אַמּוֹת הוּא בְּעֵרֶךְ עֶשְׂרִים שָׁעָה, וּמִשֶּׁיַּגִּיעַ עַד תְּחִלַּת הָנֵץ הוּא גַּם כֵּן עֶשְׂרִים שָׁעָה, וּמִתְּחִלַּת הָנֵץ עַד עֲלוֹת גּוּף הַשֶּׁמֶשׁ עַל הָאָרֶץ הוּא שָׁעָה. עַד כָּאן דִּבְרֵיו עַיִן שָׁם. וּדְבָרָיו דִּבְרֵי תִּימָה הֵן, דְּהִנֵּה אַבְרָהָם בְּצִדְעוֹתָן לְקַמָּן בְּסִימָן פ"ט סָעִיף קָטָן ב' נִשְׁמַע מִזֶּה, וְכָתַב דְּכַוָּנַת הָרַמַ"ם בְּמַה שֶׁכָּתַב קֹדֶם עֲלוֹת הַשֶּׁמֶשׁ רוֹצֶה לוֹמַר קֹדֶם הָנֵץ הַחַמָּה, פָּרוּשׁ תְּחִלַּת הַזְּרִיחָה וְלֹא עֲלוֹת כָּל גּוּף הַשֶּׁמֶשׁ, וְכֵן כָּתַב הַמַּחֲצִית הַשֶּׁקֶל שָׁם עַיִן שָׁם, וּמַה שֶּׁכָּתַב כָּאן שָׁעָה, הַיְינוּ מֵהָנֵץ עַד הָנֵץ, וְהָיָה לָהֶם לְהִתְאַחֵר אַחַר קְרִיאַת שְׁמַע וּלְהַמְתִּין עַד שֶׁתָּנֵץ הַחַמָּה וְלֹא הָיוּ סוֹמְכִין גְּאֻלָּה לִתְפִלָּה, לָכֵן הָיוּ מְכַוְּנִין לִקְרוֹתָהּ סָמוּךְ לְהָנֵץ הַחַמָּה וּלְגַמְרָהּ עִם הָנֵץ: **(ז) הָנֵץ הַחַמָּה.** (ס) הֵיא הַשָּׁעָה שֶׁהַחַמָּה מַתְחֶלֶת לִזְרֹחַ בְּרָאשֵׁי הָהָרִים: **(ח) מְאֹד.** (ט) וּמַכְטָה לוֹ שֶׁהוּא בֶּן עוֹלָם הַבָּא,

בַּאֵר הֵיטֵב

א (ג) **שָׁעוֹת.** וְהָכָא לְכַלֵּי עָלְמָא מִנְיָן מַעֲלוֹת הַשַּׁחַר. מִגֵּן אַבְרָהָם (סק"א). וְהַמְאַחֲרִים קְרִיאַת שְׁמַע בְּשָׁבְּיל צִיצִית וּתְפִלִּין טוֹעִים, אֶלָּא יִקְרָא קְרִיאַת שְׁמַע בִּזְמַנָּהּ בְּבִרְכוֹתֶיהָ,

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

א (א) **זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע.** וּבִרְכוֹת קְרִיאַת שְׁמַע לְפָנֶיהָ, (ו) גַּם כֵּן אֵין לוֹמַר קֹדֶם הַזְּמַן הַזֶּה: **(ב) הָרָגִיל עִמּוֹ קָצָת.** כְּאַכְטָנַאי דְּאָתֵי לְפָרָקִים. דְּאִי רָגִיל עִמּוֹ הַרְבֵּה, אֲפִלּוּ רָחוֹק מִמֶּנּוּ מַכִּירוֹ, וְאִי אֵינוֹ רָגִיל כְּלָל, אֲפִלּוּ קָרֵיב לְגַבֵּיהּ אֵינוֹ מַכִּירוֹ. וְנִקְבַּע זֶה הַזְּמַן לִקְרִיאַת שְׁמַע, אַף דְּמִקָּצַת אֲנָשִׁים קָמִים מִמִּטָּתָם מִשָּׁעָלָה עַמּוּד הַשַּׁחַר וְקָרְיַנן בֵּיהּ 'וּבְקוּמֶךָ' (דברים ו ז) מִן הַתּוֹרָה דִּלְכָל בְּדִיעֲבַד יָצָא וּכְדִלְקַמָּן בְּסָעִיף ד', מִכָּל מָקוֹם (ג) כֵּיוָן דְּרַבָּא דְּאִינְשֵׁי לֹא קָיְימִי עַד שַׁיַּכִּיר אָחָד אֶת חֲבֵרוֹ, וְעוֹד מִפְּנֵי שֶׁקָּבְעוּ פָּרָשַׁת צִיצִית בִּקְרִיאַת שְׁמַע דִּכְתִיב בָּהּ 'וּרְאִיתֶם אוֹתוֹ' (במדבר טו,לט) לְפִיכָךְ קָבְעוּ חֲכָמִים זְמַנָּהּ מִשֶּׁיַּכִּיר בֵּין תְּכֵלֶת לְלָבָן, וְהוּא הַזְּמַן דְּמִשֶּׁיַּכִּיר אֶת חֲבֵרוֹ בְּרִחוּק אַרְבַּע אַמּוֹת: **(ג) עַד סוֹף.** וּלְכַתְּחִלָּה אָסוּר לְהִתְאַחֵר עַד אוֹתוֹ הַזְּמַן [שְׁנוֹת אֲלִיָּהוּ (פ"א מ"ב) בְּשֵׁם הַיְרוּשַׁלְמִי (פ"א ה"ב)]: **(ד) שָׁלֹשׁ שָׁעוֹת.** שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ בְּנֵי מְלָכִים לַעֲמֹד אָז, וּלְהָכִי קָרְיַנן בֵּיהּ עֲדַיִן 'וּבְקוּמֶךָ'. [א]וּמִזְּמַן אֵלּוּ הַשָּׁלֹשׁ שָׁעוֹת מִזְּמַן עַמּוּד הַשַּׁחַר כֵּן כָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק"א), וְדַעַת הַגְּרַ"א (סי' תנט ס"ב) מִשְּׁעַת הָנֵץ הַחַמָּה. וּלְעִנְיַן לְכַתְּחִלָּה אֵין נִפְקָא מִנָּהּ בָּזֶה, דִּבְלֹאו הָכִי אָסוּר לְאַחַר וְכַנַּ"ל בְּסָעִיף קָטָן ג': **(ה) שֶׁהוּא רְבִיעַ הַיּוֹם.** וְאֵין חִלּוּק בֵּין יְמוֹת הַקַּיִץ שֶׁהַיּוֹם אָרֹךְ וּבֵין יְמוֹת הַחֹרֶף שֶׁהַיּוֹם קָצָר, חֶשְׁבִּינַן הַיּוֹם לִשְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה שָׁעוֹת, (ג) וּלְעוֹלָם חֵלֶק רְבִיעַ מֵהַיּוֹם הוּא זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע. לְכָךְ יֵשׁ לְזַהֵר בִּימֵי הַחֹרֶף לְמַהֵר לִקְרֹא קְרִיאַת שְׁמַע, מֵאַחַר שֶׁהַיּוֹם קָצָר וּרְבִיעַ הַיּוֹם קָצָר [ט"ז (סק"א)]. וּבָאֱמֶת בִּימֵי הַקַּיִץ צָרִיךְ לִזָּהֵר טְפֵי, דְּדֶרֶךְ בְּנֵי אָדָם לַעֲמֹד בִּזְמַן אֶחָד כְּמוֹ בִּימוֹת הַחֹרֶף, וְאָז כְּבָר חָלַף וְעָבַר קְרִיאַת שְׁמַע, דְּכָל שֶׁהַיּוֹם גָּדוֹל יוֹתֵר זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע מִמַּהֵר לָבוֹא, (ד) וְצָרִיךְ לְגָמְרָהּ כֻּלָּהּ בִּזְמַנָּהּ. (ה) וְהַמְאַחֲרִים קְרִיאַת שְׁמַע בְּשָׁבְּיל צִיצִית אוֹ תְּפִלִּין טוֹעִים, אֶלָּא יִקְרָא קְרִיאַת שְׁמַע בִּבְרָכוֹתֶיהָ בִּזְמַנָּהּ בְּלֹא צִיצִית וּתְפִלִּין, וּכְשֶׁיִּזְכֶּה לוֹ יִנִּיחֵם וְיִקְרָא בָּהֶם קְרִיאַת שְׁמַע אוֹ פָּרָשָׁה אַחֶרֶת (ו) אוֹ מִזְמוֹר תְּהִלִּים. וַאֲפִלּוּ אִם סָפַק לוֹ שֶׁמָּא יַעֲבֹר זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע גַּם כֵּן אֵין לְהַמְתִּין עַל טַלִּית וּתְפִלִּין, דְּאֵינוֹ מַעֲכֵּב זֶה אֶת זֶה, אֲבָל בְּלֹאו הָכִי יְמַתִּין, דְּכָל הַקּוֹרֵא קְרִיאַת שְׁמַע בְּלֹא תְּפִלִּין כְּאִלּוּ מַעִיד עֵדוּת שָׁקֶר בְּעַצְמוֹ. וְיֵשׁ אֲנָשִׁים שֶׁמְּאַחֲרִים זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע בִּשְׁבִיל תְּפִלָּה בְּצִבּוּר, וְגַם זֶה שָׁלֹא כְּדִין הוּא, וְעַל כָּל פָּנִים יְזָהֲרוּ לִקְרוֹת שְׁמַע בִּזְמַנָּהּ קֹדֶם הַתְּפִלָּה וּלְכַוֵּן לָצֵאת בָּזֶה, וְכַנַּ"ל בְּסוֹף סִימָן מ"ו בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס"ק לא) עַיִן שָׁם. (ו) וְאֵין לְאַחַר הַקְּרִיאָה לְבֵית הַכְּנֶסֶת בִּשְׁבִיל הַזְּקֵנִים הַמְּאַחֲרִים לָבוֹא וְיִצְטָרְכוּ לְהִתְפַּלֵּל בְּיחִידִי, כֵּיוָן שֶׁעַל יְדֵי זֶה יַעֲבֹר זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע, וְאֵין אוֹמְרִים לוֹ לְאָדָם חֲטָא בִּשְׁבִיל שֶׁיִּזְכֶּה חֲבֵרוֹ. וּבְשַׁבָּת וְיוֹם טוֹב מְצוּי מְאֹד לַעֲבֹר זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע מִפְּנֵי כַּמָּה דְּבָרִים, עַל כֵּן הָהָכָם עֵינָיו בְּרֹאשׁוֹ לְקַבֵּץ מִנְיָן וּלְהִתְפַּלֵּל קֹדֶם, אוֹ עַל כָּל פָּנִים לִקְרוֹת שְׁמַע בִּזְמַנָּהּ קֹדֶם שֶׁיַּעֲמֹד לְהִתְפַּלֵּל עִם הַצִּבּוּר וְכַנַּ"ל בְּסוֹף סִימָן מ"ו. וְעַיִן שָׁם בְּבֵאוּר הַגְּרַ"א וּבְבֵאוּר הֲלָכָה שָׁם (ד"ה כי לפעמים): **(ו) שֶׁהָיוּ מְכַוְּנִים.** (ז) כִּי עִקַּר מִצְוַת תְּפִלָּה לְכַתְּחִלָּה הוּא מֵעֵת הַתְּחָלַת הָנֵץ, מִדִּכְתִיב (תהלים עב ה) 'יִרָאוּךָ עִם שֶׁמֶשׁ', וּכְמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר לְקַמָּן בְּסִימָן פ"ט (ס"א), וְאִם הָיוּ מַתְחִילִין לִקְרוֹתָהּ מְשֶׁיַּכִּיר אֶת חֲבֵרוֹ, הָיָה הַרְבֵּה בֵּין זֶה הַשָּׁעוּר לְהָנֵץ הַחַמָּה וּלְגַמְרָהּ עִם הָנֵץ: **(ז) הָנֵץ הַחַמָּה.** (ח) הֵיא הַשָּׁעָה שֶׁהַחַמָּה מַתְחֶלֶת לִזְרֹחַ בְּרָאשֵׁי הָהָרִים: **(ח) מְאֹד.** (ט) וּמַכְטָה לוֹ שֶׁהוּא בֶּן עוֹלָם הַבָּא,

שַׁעַר הַצִּיּוּן

א (ב) רַשִׁ"י בְּרָכוֹת י"א עַמּוּד ב' דִּבּוּר הַמַּתְחִיל יוֹצֵר אוֹר. וְעַיִן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד"ה זמן): **(ג) מִגֵּן אַבְרָהָם** בְּסָעִיף קָטָן ו' בְּשֵׁם הָרַמְבַּ"ן בְּמִלְחָמוֹת (ב: ד"ה אמר הכותב) עַיִן שָׁם: **(ג) רַמְבַּ"ם** (פיהמ"ש פ"א מ"ב) וְכֵן הַסְכִּימוּ כָּל הָאַחֲרוֹנִים: **(ד) פְּרִי** מְגַדִּים בְּסִימָן פ"ט (א"א סק"ד): **(ה) לְבוּשׁ** (ס"ב): **(ו) עַיִן** בְּדִבְרֵי חֲמוּדוֹת (פ"א אות סד): **(ז) אַחֲרוֹנִים:** **(ח) בֵּית יוֹסֵף** (ד"ה ומ"ש ומצוה) בְּשֵׁם הָרַבֵּנוּ יוֹנָה (ד: ד"ה תניא): **(ט) גְּמָרָא** (ט:):

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] וכן פסק בשו"ע הרב (ס"ג, וכעי"ז לענין סוף זמן תפלה, לקמן ס' פט ס"א). אכן בסידורו (ד"ה זמן קר"ש) פסק שג' שעות הן מהנץ החמה.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הִלְכוֹת קְרִיאַת שְׁמַע סִימָן נח

(ט) שִׁעוּר שָׁעָה (ג) אַחַת קֹדֶם שֶׁיַּעֲלֶה כָּל גּוּף הַשֶּׁמֶשׁ עַל הָאָרֶץ (מיימוני פ״א (ס״ל)): **ב** [ה]אִם לֹא קָרָא אוֹתָהּ קֹדֶם הָנֵץ הַחַמָּה, יֵשׁ לוֹ (י) לְהַקְדִּים לִקְרוֹתָהּ (ג) (יא) בְּמֶהֱרָה כָּל מַה שֶּׁיּוּכַל: **ג** * [ו]וּמִי שֶׁהוּא (ד) (יב) אָנוּס, כְּגוֹן שֶׁהָיָה (יג) מְשַׁכֵּים לָצֵאת לְדֶרֶךְ בִּמְקוֹם גְּדוּדֵי חַיָּה וְלִסְטִים, שֶׁלֹּא יוּכַל לַעֲמֹד וְלֹא לְכַוֵּן אֲפִלּוּ פָּרָשָׁה רִאשׁוֹנָה וַאֲפִלּוּ * עַד [עַל] לִבָּהּ, [ז]אוֹ שֶׁבְּנֵי הַשַּׁיָּרָא (קראבאנא בְּלַע״ז) הוֹלְכִים מְהֵרָה וְלֹא יַמְתִּינוּ לוֹ (יד) כְּלָל, (טו) יָכוֹל (טז) לִקְרוֹתָהּ עִם בִּרְכוֹתֶיהָ מִשֶּׁעָלָה עַמּוּד הַשַּׁחַר, דְּכֵיוָן שֶׁעָלָה עַמּוּד הַשַּׁחַר שַׁפִּיר קָרֵינַן בֵּיהּ 'יִבְקוּמְךָ' [ח]וְגַם שַׁפִּיר מִקְרֵי (יז) יוֹצֵר (ה) אוֹר. אֲבָל אִם אֵינוֹ בִּמְקוֹם גְּדוּדֵי חַיָּה וְלִסְטִים, וְגַם אֵין בְּנֵי הַשַּׁיָּרָא נָחְפָּזִים כָּל כָּךְ, אֲפִלּוּ יוֹצֵא לַדֶּרֶךְ אַחַר שֶׁעָלָה עַמּוּד הַשַּׁחַר אֵינוֹ קוֹרֵא עַד שֶׁיִּגְיַע זְמַנָּהּ: **ד** [ט]אִם קָרָאהּ * מִשֶּׁעָלָה (יח) עַמּוּד הַשַּׁחַר, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הָיָה אָנוּס, (יט) יָצָא (ו) בְּדִיעֲבַד. וְאִם קָרָאהּ

ה רַבֵּנוּ יוֹנָה שָׁם (ד״ה ומצינו). ו שָׁם בַּגְּמָרָא ח׳ (ע״ב) לְפָרוּשׁ הָרַ״ף (ב:). ז הָרַמְבַּ״ם בְּפֶרֶק א׳ מֵהִלְכוֹת קְרִיאַת שְׁמַע (ה״ב) וְהָרַשְׁבָּ״א (ה: ד״ה ולענין קריאה). ח רַבֵּנוּ יוֹנָה (כ: ד״ה אי נמי). ט הָרַשְׁבָּ״א (שם). י הָרַ״ף וְהָרַמְבַּ״ם שָׁם.

בַּאֵר הֵיטֵב

וּכְשֶׁיִּהְיֶה לוֹ צִיצִית וּתְפִלִּין יְנִיחֵם וְיִקְרָא בָּהֶם קְרִיאַת שְׁמַע אוֹ פָּרָשָׁה אַחֶרֶת אוֹ מִזְמוֹר תְּהִלִּים. לְבוּשׁ (ס״ב). וְכָתַב עוֹלַת תָּמִיד (סק״א) וְדַוְקָא אִם יַעֲבֹר זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע אֲז לֹא יַפְסִיק עַל טַלִּית וּתְפִלִּין, שֶׁאֵינוֹ מְעַכֵּב זוֹ אֶת זוֹ, אֲבָל בְּלֹאוֹ הָכִי יַמְתִּין, דְּכָל הַקּוֹרֵא קְרִיאַת שְׁמַע בְּלֹא תְּפִלִּין כְּאִלּוּ מֵעִיד עֵדוּת שֶׁקֶר בְּעַצְמוֹ: (ג) אַחַת. וְיֵשׁ גּוֹרְסִין כְּמוֹ בְּשׁוּר שָׁעָה אַחַת וְכֵן עִקַּר. פְּרִי חָדָשׁ וּמִנְחַת כֹּהֵן (מבוא השמש מאמר א פ״ו). עַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ב): **ב** (ג) בִּמְהֵרָה. מִכָּאן תּוֹכַחַת מְגֻלָּה לִבְנֵי אַשְׁכְּנַז שֶׁמְּאַחֲרִים מְאֹד קְרִיאַת שְׁמַע, וְאָמְרוּ חַזַ״ל (ע״י ילקוט ואתחנן תתלו) אִלְמָלֵא לֹא נִבְרָא הָעוֹלָם אֶלָּא בִּשְׁבִיל קַבָּלַת מַלְכוּת שָׁמַיִם דֵּי. וְעַיֵּן לְקַמָּן בְּסִימָן פ״ט בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה סָעִיף קָטָן כ״ב דָּנָהוֹן לְמִנּוֹעַ מִלְּשְׁתּוֹת הַתֵּי וְקָאָפְע בְּבֹקֶר קֹדֶם הַתְּפִלָּה בָּאֲסַפַּת חֲבֵרִים, עַיֵּן שָׁם: **ג** (יב) אָנוּס. וְהוּא הַדִּין (י) כְּשֶׁיֵּשׁ קְבוּרַת מֵת בְּעִיר, אוֹ מִילָה, אוֹ יוֹם עֲרֻבָּה דְּמַפְּשֵׁי בְּרָחֲמִים וְצָרִיךְ לְהַקְדִּים אֶת עַצְמוֹ, יָכוֹל לִקְרוֹתָהּ מִשֶּׁעָלָה עַמּוּד הַשַּׁחַר: (יג) מַשְׁכִּים. פֵּרוּשׁ שֶׁאֵין לוֹ פְּנַאי לְהַמְתִּין וּלְהִתְעַכֵּב עַד הַזְּמַן מִשִּׁיְרָאָה, כְּגוֹן שֶׁצָּרִיךְ לָצֵאת לַדֶּרֶךְ, וְהוּא הַדִּין שְׁאָר עִנְיָנִים כַּיּוֹצֵא בָּזֶה שֶׁאֵין לוֹ פְּנַאי כְּרַאֲיתָא בְּטוּר: (יד) כְּלָל. אִם יָרְצָה לִקְרוֹת בְּאֶמְצַע הַדֶּרֶךְ. וּמִיֵּרֵי דִּזְמַן הֲלִיכָתוֹ עִם הַשִּׁיָּרָא אוֹ בְּכָל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה יִפְסֹק עַד סוֹף זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע: (טו) יָכוֹל וְכוּ'. וְגַם (יו) יֵשׁ לוֹ לְהִתְפַּלֵּל בְּבֵיתוֹ אַחַר קְרִיאַת שְׁמַע וּבִרְכוֹתֶיהָ: (טז) לִקְרוֹתָהּ. (יז) וְיֵינִיחַ תְּפִלִּין, (יח) וְלֹא יְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם קֹדֶם שֶׁיִּגִּיעַ הַזְּמַן דְּמִשִּׁיְרָאָה אֶת חֲבֵרוֹ בְּרִחוּק אַרְבַּע אַמּוֹת וַיַּכִּירֵנוּ וְכַנַ״ל בְּסִימָן ל׳ (סעיפים א, ג): (יז) יוֹצֵר אוֹר. (סק״ה) וּפְרֵי מְגַדִּים אַבְרָהָם (סק״ה) דְּאַיִן לוֹמַר יוֹצֵר אוֹר כָּל כָּךְ בַּהַשְׁכָּמָה, עַד שֶׁיָּכִיר בֵּין תְּכֶלֶת לְלֶבֶן, וְהוּא הַזְּמַן דְּעַד שֶׁיִּרְאֶה חֲבֵרוֹ בְּרִחוּק אַרְבַּע אַמּוֹת הַנַ״ל, גַּם בְּבֹאוּר הַגְּרַ״א מְצַדֵּד כְּהַמְּגַן אַבְרָהָם. וּכְלֹאוֹ הָכִי צָרִיךְ לְכַתְּחִלָּה לְהַמְתִּין אִם יוּכַל, מַחֲמַת מִצְוַת תְּפִלִּין וְכַנַ״ל (ס״ק טז ובכה״ל ד״ה זמן): **ד** (יח) עַמּוּד הַשַּׁחַר. א]יֵשׁ אוֹמְרִים דְּעַמּוּד הַשַּׁחַר הוּא מְעַט קֹדֶם שֶׁהָאִיר פְּנֵי הַמִּזְרָח, וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּעַמּוּד הַשַּׁחַר נִקְרָא מִשֶּׁהֵאִיר פְּנֵי הַמִּזְרָח, וְעַיֵּן בְּבֹאוּר הֲלָכָה (ד״ה משעלה). וְזֶה הַזְּמַן הוּא קֹדֶם הַזְּמַן דְּמִשִּׁיְרָאָה אֶת חֲבֵרוֹ הַנַ״ל בְּסָעִיף א׳: (יט) יָצָא. דְּמִקָּצָת אֲנָשִׁים קָמִים בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

וְלֹא יִזַּק כָּל אוֹתוֹ הַיּוֹם: (ט) שִׁעוּר שָׁעָה. וְיֵשׁ גּוֹרְסִין עִשּׂוּר שָׁעָה. וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הַגְּרַ״א שֶׁכָּתַב שֶׁצָּרִיךְ לוֹמַר שְׁלִישׁ עִשּׂוּר שָׁעָה. וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד״ה כמו): **ב** (י) לְהַקְדִּים. דִּזְרִיזִין מַקְדִּימִין לְמִצְוֹת. וּמִכָּל מָקוֹם אֵין צָרִיךְ לְהִתְפַּלֵּל עֲבוּר זֶה בֵּיחִידִי אוֹ לִקְרוֹת בְּלֹא תְּפִלִּין. וְעַיֵּן בְּסוֹף סִימָן מ״ו בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה: (יא) בִּמְהֵרָה. מִכָּאן תּוֹכַחַת מְגֻלָּה לִבְנֵי אַשְׁכְּנַז שֶׁמְּאַחֲרִים מְאֹד קְרִיאַת שְׁמַע, וְאָמְרוּ חַזַ״ל (ע״י ילקוט ואתחנן תתלו) אִלְמָלֵא לֹא נִבְרָא הָעוֹלָם אֶלָּא בִּשְׁבִיל קַבָּלַת מַלְכוּת שָׁמַיִם דֵּי. וְעַיֵּן לְקַמָּן בְּסִימָן פ״ט בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה סָעִיף קָטָן כ״ב דָּנָהוֹן לְמִנּוֹעַ מִלְּשְׁתּוֹת הַתֵּי וְקָאָפְע בְּבֹקֶר קֹדֶם הַתְּפִלָּה בָּאֲסַפַּת חֲבֵרִים, עַיֵּן שָׁם: **ג** (יב) אָנוּס. וְהוּא הַדִּין (י) כְּשֶׁיֵּשׁ קְבוּרַת מֵת בְּעִיר, אוֹ מִילָה, אוֹ יוֹם עֲרֻבָּה דְּמַפְּשֵׁי בְּרָחֲמִים וְצָרִיךְ לְהַקְדִּים אֶת עַצְמוֹ, יָכוֹל לִקְרוֹתָהּ מִשֶּׁעָלָה עַמּוּד הַשַּׁחַר: (יג) מַשְׁכִּים. פֵּרוּשׁ שֶׁאֵין לוֹ פְּנַאי לְהַמְתִּין וּלְהִתְעַכֵּב עַד הַזְּמַן מִשִּׁיְרָאָה, כְּגוֹן שֶׁצָּרִיךְ לָצֵאת לַדֶּרֶךְ, וְהוּא הַדִּין שְׁאָר עִנְיָנִים כַּיּוֹצֵא בָּזֶה שֶׁאֵין לוֹ פְּנַאי כְּרַאֲיתָא בְּטוּר: (יד) כְּלָל. אִם יָרְצָה לִקְרוֹת בְּאֶמְצַע הַדֶּרֶךְ. וּמִיֵּרֵי דִּזְמַן הֲלִיכָתוֹ עִם הַשִּׁיָּרָא אוֹ בְּכָל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה יִפְסֹק עַד סוֹף זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע: (טו) יָכוֹל וְכוּ'. וְגַם (יו) יֵשׁ לוֹ לְהִתְפַּלֵּל בְּבֵיתוֹ אַחַר קְרִיאַת שְׁמַע וּבִרְכוֹתֶיהָ: (טז) לִקְרוֹתָהּ. (יז) וְיֵינִיחַ תְּפִלִּין, (יח) וְלֹא יְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם קֹדֶם שֶׁיִּגִּיעַ הַזְּמַן דְּמִשִּׁיְרָאָה אֶת חֲבֵרוֹ בְּרִחוּק אַרְבַּע אַמּוֹת וַיַּכִּירֵנוּ וְכַנַ״ל בְּסִימָן ל׳ (סעיפים א, ג): (יז) יוֹצֵר אוֹר. (סק״ה) וּפְרֵי מְגַדִּים אַבְרָהָם (סק״ה) דְּאַיִן לוֹמַר יוֹצֵר אוֹר כָּל כָּךְ בַּהַשְׁכָּמָה, עַד שֶׁיָּכִיר בֵּין תְּכֶלֶת לְלֶבֶן, וְהוּא הַזְּמַן דְּעַד שֶׁיִּרְאֶה חֲבֵרוֹ בְּרִחוּק אַרְבַּע אַמּוֹת הַנַ״ל, גַּם בְּבֹאוּר הַגְּרַ״א מְצַדֵּד כְּהַמְּגַן אַבְרָהָם. וּכְלֹאוֹ הָכִי צָרִיךְ לְכַתְּחִלָּה לְהַמְתִּין אִם יוּכַל, מַחֲמַת מִצְוַת תְּפִלִּין וְכַנַ״ל (ס״ק טז ובכה״ל ד״ה זמן): **ד** (יח) עַמּוּד הַשַּׁחַר. א]יֵשׁ אוֹמְרִים דְּעַמּוּד הַשַּׁחַר הוּא מְעַט קֹדֶם שֶׁהָאִיר פְּנֵי הַמִּזְרָח, וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּעַמּוּד הַשַּׁחַר נִקְרָא מִשֶּׁהֵאִיר פְּנֵי הַמִּזְרָח, וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד״ה משעלה). וְזֶה הַזְּמַן הוּא קֹדֶם הַזְּמַן דְּמִשִּׁיְרָאָה אֶת חֲבֵרוֹ הַנַ״ל בְּסָעִיף א׳: (יט) יָצָא. דְּמִקָּצָת אֲנָשִׁים קָמִים בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

שֶׁהוּא רְבִיעַ הַיּוֹם. וְאֵין חִלּוּק בֵּין יְמוֹת הַקַּיִץ שֶׁהַיּוֹם אָרֹךְ אוֹ יְמוֹת הַחֹרֶף שֶׁהַיּוֹם קָצָר, חֶשְׁבִּינָן הַיּוֹם לִשְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁעוֹת וְהַלַּיְלָה לִשְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁעוֹת, וְחֵלֶק רְבִיעַ מֵהַיּוֹם הוּא שָׁלֹשׁ שָׁעוֹת שֶׁל זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע. וְצִבּוּר הַמְאַחֲרִים בְּזֶה"ז מִלָּקְרוֹת קְרִיאַת שְׁמַע, אִם קָרְאוּ קֹדֶם כְּלוֹת שָׁלֹשׁ

בְּאוּר הֲלָכָה

עֲלוֹת כָּל גּוּף הַשֶּׁמֶשׁ. וְעוֹד דִּלְדִבְרֵיהֶם נִהְיָה מֻכְרָחִים לוֹמַר דְּנֵץ הַחַמָּה נִקְרָא אֲפִלּוּ קֹדֶם שֶׁמַּתְחִלַּת לְזָרְחָן עַל הָעוֹלָם, כִּי אָנוּ רוֹאִין בְּחוּשׁ שֶׁחֹשֶׁךְ שָׁעָה אַחַר עֲלוֹת הַשַּׁחַר דְּהוּא שֶׁמַּתְחִלַּת לְזָרְחָן עַל הָעוֹלָם, כִּי אָנוּ רוֹאִין בְּחוּשׁ שֶׁחֹשֶׁךְ שָׁעָה אַחַר עֲלוֹת הַשַּׁחַר דְּהוּא עֲדַיִן אֵין נֶגֶר זְרִיחַת הַשֶּׁמֶשׁ כְּלָל. וּכְעֵין זֶה רָאִיתִי גַּם כֵּן בְּאִשֵּׁל אַבְרָהָם בְּסִימָן זֶה שֶׁמַּבִּיא בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת בֵּית דָּוִד (בפתיחה) וּמַשְׁמַע גַּם כֵּן מִלְּשׁוֹנוֹ דְּנֵץ הַחַמָּה נִקְרָא מֵעַת שֶׁמַּתְחִלַּת הַשֶּׁמֶשׁ לָצֵאת מִמְּקוֹמָהּ אַף שֶׁאֵינוֹ נִרְאֶה וְלֹא נוֹדַע לָנוּ עֲדַיִן, וְלֹא מַשְׁמַע כֵּן מִדִּבְרֵי רַבֵּנוּ יוֹנָה (ד: ד״ה עד הנץ) שֶׁכָּתַב בְּפֵרוּשׁ דְּנֵץ הַחַמָּה הִיא הַשָּׁעָה שֶׁמַּתְחִלַּת הַחַמָּה לִזְרֹחַ בְּרֹאשֵׁי הֶהָרִים, וְכֵן מִתּוֹסָפוֹת בְּרָכוֹת ט׳ עַמּוּד ב׳ דִּבּוּר הַמַּתְחִיל לְקָרְיַאת שְׁמַע כְּוָתִיקִין שֶׁהִקְשׁוּ דְּמַהֵיכָא דְּנִבְרְשָׁת שֶׁבִּשָּׁעָה שֶׁהַחַמָּה זוֹרַחַת הָיוּ נִיצוֹצוֹת יוֹצְאִין הַיְמֶנָּה וְהָיוּ יוֹדְעִין הַכֹּל שֶׁהִגִּיעַ זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע (ירושלמי ברכות פ״א ה״ג), מוּכָח דְּזְמַן קְרִיאַת שְׁמַע הוּא אַחַר הָנֵץ וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַא״ש (פ״א סי׳ י׳), עַיֵּן שָׁם, מַשְׁמַע גַּם כֵּן דְּנֵץ הַחַמָּה הוּא מַשָּׁעָה שֶׁמַּתְחִיל לְהִתְנוֹצֵץ עַל הָעוֹלָם לֹא מִשָּׁעָה שֶׁמַּתְחִלַּת לָצֵאת מִמְּקוֹמָהּ, דְּאִם כֵּן יֵשׁ עוֹד זְמַן הַפְסֵק בֵּין שִׁיטַת הַתּוֹסָפוֹת לְשִׁיטַת רַבֵּנוּ חֲנַנְאֵל (הר״ד בתוס׳ יומא לו: ד״ה אמרו), וְלֹא מַשְׁמַע כֵּן כְּדִמּוּכָח לְהַמְעַיֵּן בִּדְבָרֵיהֶם, דְּהַנַּפְקָא מִינָּהּ הוּא רַק בְּמַה שֶׁכָּתַב גּוֹמְרִין אִם הַכַּוָּנָה הוּא לְגָמְרָהּ עִם הָנֵץ אוֹ לְהִתְחִיל לִקְרוֹתָהּ עִם הָנֵץ, אֲבָל בְּעֶצֶם הָנֵץ לֹא נֶחְלְקוּ. וְעוֹד מִנִּתּוּקֵי גּוּפָא מוּכָח שֶׁלֹּא רָצוּ לִקְרוֹת שְׁמַע וּבִרְכוֹתֶיהָ מֻשֶּׁיַּכִּיר אֶת חֲבֵרוֹ דְּהוּא הַתְחָלַת זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיֶה הֶפְסֵק הָרַבֵּה אַחַר הַקְּרִיאָה וְלֹא יִהְיוּ יְכוֹלִין לְסָמְכָהּ גְּאֻלָּה לִתְפִלָּה כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַתַּלְמִידֵי רַבֵּנוּ יוֹנָה (ד: ד״ה תניא) וְהוּבָא בְּבֵית יוֹסֵף (ד״ה ומ״ש ומצוה), וּלְשִׁיטָה זוֹ הִסְכִּים הַתּוֹסָפוֹת (יומא שם) וְהָרַא״ש (שם) וְהַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַגְּרַ״א, וְכִי צְשׁוּר שָׁעָה דְּהוּא עֶרֶךְ שָׁשָׁה מִינוּטִין הוּא זְמַן הָרַבָּה לִקְרִיאַת שְׁמַע וּבִרְכוֹת. וְגַם הַפְּרִי מְגַדִּים בְּצַעֲמוֹ כָּתַב לְכְסוֹף דְּבָרָיו זֶה אֵינוֹ בָּרוּר בְּיוֹתֵר. **הִנֵּה מִכָּל מַה (שהערכנו) [שֶׁהֶאֱרַכְנוּ] נִרְאֶה לְעַיֵּן דְּנֵץ הַחַמָּה נִקְרָא מֵעַת שֶׁנִּגְּרַת תְּחִלַּת זְרִיחָתָהּ עַל הָעוֹלָם,** וּכְמוֹ שֶׁהֶעְתַּקְנוּ בְּפִנִּים (סק״ז) בְּשֵׁם תַּלְמִידֵי רַבֵּנוּ יוֹנָה (שם ד״ה עד הנץ) וְהָעָרוּךְ (ערך נץ) וּמִבֵּיאִם הַתּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב (פ״א ס״ב). [וְבָאֱמֶת נִרְאֶה לִי בְּרוּר דְּכַוָּנַת הַמָּגֵן אַבְרָהָם שֶׁכָּתַב וְלִי נִרְאֶה דִּלְעִנְיַן הַדִּין זְכוּ', גַּם כֵּן כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ, וְרָצוֹנוֹ לוֹמַר דְּפִשְׁטָה דְּנֵץ הַחַמָּה מוּכָח דְּגַמְרִי שְׁמַע וּבִרְכוֹתֶיהָ הוּא עִם הַנְּקֻדָּה רִאשׁוֹנָה מֵהַחַמָּה שֶׁמַּתְחִלַּת לְהָאִיר עַל הָעוֹלָם, וּמַה לִּי אִם אַחַר כָּךְ נִמְשַׁךְ מֵעַת הַתְּחִלַּת הָנֵץ עַד עֲלוֹת כָּל גּוּף הַשֶּׁמֶשׁ שָׁעָה אוֹ עִשּׂוּר שָׁעָה]. וְגַם הַגְּרַ״א כָּתַב בְּסִפְרוֹ שְׁנוֹת אֱלִיָּהוּ (פ״א ס״ב) וּבְבֵאוּרוֹ בְּסִימָן זֶה שֶׁמָּעוּת סוֹפֵר הוּא מַה שֶּׁכָּתַב שְׁעוּר שָׁעָה אַחַת, וְצָרִיךְ לוֹמַר שְׁלִישׁ עִשּׂוּר שָׁעָה, וְעַיֵּן בְּהַקְדָּמַת בֵּאוּרוֹ וּבְסִפְרוֹ דַּמֶּשֶׁק אֱלִיעֶזֶר (סק״ח) טַעַם וּפְקוּדִין לְדִבְרֵיהֶם, עַיֵּן שָׁם שֶׁמּוּכָח גַּם כֵּן לְדִבְרֵיהֶם דְּנֵץ הַחַמָּה הִיא הַנְּקֻדָּה הָרִאשׁוֹנָה מֵהַחַמָּה שֶׁמַּתְחִלַּת לְהִתְנוֹצֵץ עַל הָעוֹלָם. **וְזֶה רָאִינוּ וְשָׁמַעְנוּ שֶׁנּוֹהֲגִין כֵּן בְּהֵיכָל הַנּוֹהֲגִין כְּוָתִיקִין,** וְכֵן מוּכָח לְדִינָא בְּסִפְרוֹ מָגֵן גִּבּוֹרִים בְּשִׁלְטֵי הַגִּבּוֹרִים סוֹף סָעִיף קָטָן ד׳. וּבְסִפְרוֹ תִּפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל (פ״א אות יד) רָאִיתִי שֶׁכָּתַב דְּנֵץ הַחַמָּה הוּא עֲשָׂרָה מִינוּטִ קֹדֶם עֲלוֹת כָּל גּוּף הַשֶּׁמֶשׁ עַל הָאָרֶץ, וְלֹא כְּאֵר טַעֲמוֹ וּמְקוֹרוֹ, וְאוּלַי טָעוּת סוֹפֵר הוּא וְצָרִיךְ לוֹמַר **ששה** מִינוּטִ דְּהוּא עֲשׂוּר שָׁעָה. אַחַר זֶה מָצָאתִי כֵּן בְּהֵדְיָא בְּיָרוּשַׁלְמִי פֶּרֶק קַמָּא דִּבְרָכוֹת (ה״ב) שֶׁגַּם הַחַמָּה הוּא הָעֵת שֶׁהַחַמָּה מַתְחִלַּת לִזְרֹחַ עַל רָאשֵׁי הֶהָרִים כְּתַלְמִידֵי רַבֵּנוּ יוֹנָה וְהָעָרוּךְ הַנַ״ל, וְגַם בְּרַשְׁבָּ״א פֶּרֶק קַמָּא בְּרָכוֹת (ח: ד״ה והא דר״ש) מוּכָח לְהָדְיָא כֵּן, וּמִבֹּקֶר הִירוּשַׁלְמִי הַזֶּה בְּרַמְבַּ״ן בְּמִלְחָמוֹת פֶּרֶק קַמָּא (ב. ד״ה אמר), מִכָּל אֵלֶּה מוּכָח לְהַדְיָא שֶׁהַדִּין כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ לְמַעְלָה:

ג * **וּמִי שֶׁהוּא אָנוּס. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה** (סק״ל יב) **בְּשֵׁם מָגֵן אַבְרָהָם** (סק״ג), **וְאִם בֵּרְכוֹתֶיהָ קָאָמַר,** דְּמִיָּא דְּאִינָהוּ. **וְצָרִיךְ לִי עַיֵּן לְעִנְיַן תְּפִלִּין אֵיךְ יַנִּיחַם אֲז קֹדֶם זְמַן הַנָּחָתָן** וּכְדִלְעֵיל בְּסִימָן ל׳ (ס״א), וְאֵינוֹ דּוֹמֶה לְמַה שֶׁהִתְפַּלְּלוּ בְּשֵׁם הַפְּרִי מְגַדִּים (משו״ת סק״ב), דְּהָלֹא הַפְּרִי מְגַדִּים קָאֵי עַל הַשְּׂכִים לָצֵאת לְדֶרֶךְ הַמְבֹאָר בַּשֻּׁלְחָן עָרוּךְ, וְשָׁם הַכֹּל שָׁוִין וּלְמַשְׁמָעוּת הַזְּמַן וּלְכָרְחָ עֲלֵיהֶם הַזְּמַן מִשִּׁיְרָאָה אֶת חֲבֵרוֹ הַנַ״ל בְּסִימָן ל׳ סָעִיף ג׳, מַה שֶּׁאֵין כֵּן הָכָא. **וְיוֹתֵר טוֹב שֶׁיַּעֲשֶׂה כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי מִקֹּדֶם בְּסוֹף דִּבּוּר הַמַּתְחִיל זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע לְעִנְיַן מִי שֶׁהִשְׁעָה דְּחוּקָה לוֹ, עַיֵּן שָׁם:**

* **עַד עַל לִבָּהּ.** עַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ד) **מַה שֶּׁהִקְשָׁה וּמְתָרֵץ בָּזֶה.** וְעַיֵּן לְקַמָּן בְּסִימָן פ״ט סָעִיף ח׳, **וּבְלִבּוּשׁ נִזְקַר גַּם כֵּן פְּסוּק אָחֹר, וְצָרִיךְ עִיּוּן.** וּכְפִי הַנִּרְאֶה שָׁם כֵּן שָׁם לָזֶה, וּמֵהַתֵּימָא עַל מָגֵן אַבְרָהָם שֶׁלֹּא זָכַר מִזֶּה:

ד * **מִשֶּׁעָלָה עַמּוּד הַשַּׁחַר. בְּדִבְרֵי הַמָּגֵן אַבְרָהָם** לְקַמָּן בְּסִימָן פ״ט סָעִיף קָטָן ח׳) [ג׳] **וְהַפְּרִי מְגַדִּים וְהַפְּרִי חָדָשׁ שָׁם** (ס״א) **מְבֹאָר דְּזְמַן עַמּוּד הַשַּׁחַר הוּא קֹדֶם שֶׁהֵאִיר פְּנֵי הַמִּזְרָח, וּבְאֵלִיָּה רַבָּה שָׁם** (סק״א) **רָאִיתִי שֶׁהוּא חוֹלֵק עַל הַמָּגֵן אַבְרָהָם וְסוֹבֵר דְּעַמּוּד הַשַּׁחַר נִקְרָא מִשֶּׁהֵאִיר פְּנֵי מִזְרָח וְלֹא קֹדֶם. וְעַכְשָׁיו מָצָאתִי דְּלֹאו יְחִידָאָה הוּא בָּזֶה,** וְעַיֵּן בְּסִפְרוֹ שְׁנוֹת אֱלִיָּהוּ בִּבְרָכוֹת פֶּרֶק א׳ עַל הַמִּשְׁנָה דְּצַד שֶׁיַּעֲלֶה עַמּוּד הַשַּׁחַר (ס״א) **כָּתַב כֵּן דְּעַמּוּד הַשַּׁחַר הוּא הָאִיר פְּנֵי הַמִּזְרָח,** וְכֵן כָּתַב שָׁם גַּם כֵּן בְּדִבּוּר הַמַּתְחִיל נִכְנְסִין דְּעַמּוּד הַשַּׁחַר הוּא מְשֶׁהֵאִיר פְּנֵי הַמִּזְרָח, עַיֵּן שָׁם, וְכֵן בְּסִפְרוֹ מִשְׁנַת אֲבִי עֶזְרִי (סר פט ס״א) גַּם כֵּן דַּעְתּוֹ כֵּן. **וְנִרְאֶה**

שַׁעַר הַצִּיּוּן

ג (י) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ג). וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד״ה ומי שהוא): (יא) אֵלִיָּה רַבָּה (סק״ו): (יב) פְּרִי מְגַדִּים (משו״ת סק״ב):

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] בשו״ע הרב (סי׳ פט ס״א) כתב: שהוא אור הנוצץ מהחמה במזרח מהלך ד׳ מילין קודם נץ החמה [והוא קודם שהאיר כל פני המזרח].

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah